

ZICHTBAAR STRIJDBAAR!

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
HOE HET MDW-NETWERK HET LICHT ZAG	4
ILO-VERDRAG 189	6
PORTRETEN VAN MDW'ERS	9
"Ik wil dat mensen weten dat we er zijn"	10
"Ik wil zo graag een vast contract"	13
"Nu heb ik het gevoel: het is genoeg geweest"	16
"Ik heb geleerd: werk is werk, ongeacht wat je doet"	19
"Samen staan we sterk en hebben we een stem"	22
"Heel belangrijk om voor onze rechten op te komen"	25
"Het is belangrijk om te laten zien: dit zijn wij"	28
"We vechten simpelweg voor onze mensenrechten"	31
"Ik wil niet thuis wachten tot er een oplossing komt"	34
"Ik ben geen crimineel, dat wil ik laten zien"	37
"We krijgen geen respect en dat doet pijn"	40
COLOFON	43

MEER ERKENNING

Huishoudelijk werk verdient veel meer erkenning. In Nederland werken en wonen zo'n 40 tot 75 duizend ongedocumenteerde Migrant Domestic Workers (MDW). Zij stellen anderen in staat hun werk te doen, bijvoorbeeld door op hun kinderen te passen of voor hun huishouding te zorgen. Ongeveer 220 duizend Nederlandse huishoudens maken gebruik van hun diensten. Daarmee zijn MDW'ers van grote waarde voor onze maatschappij.

Sinds 2008 geeft het netwerk FNV Migrant Domestic Workers Union deze groep een gezicht en een stem. Samen met hun gemeenschappen en ondersteunende organisaties lopen zij al vijftien jaar voorop in de strijd voor volwaardige rechten voor huishoudelijk werkers en werkvergunningen voor mensen zonder verblijfsstatus. Daarvoor koester ik, en de gehele FNV met mij, ontzettend veel waardering.

Naast deze prachtige jubileumuitgave verdienen de MDW'ers vooral concrete actie. Daarom gaat de FNV samen met hen door met de strijd voor ratificatie van ILO-verdrag 189. Want ook in Nederland moeten huishoudelijk werkers recht hebben op elementaire werknemersrechten en moeten zij kunnen rekenen op de sociale zekerheid. Ook het verbeteren van de positie van ongedocumenteerde werkenden hoort hierbij. Nooit meer onzichtbaar!

Bas van Weegberg
Lid dagelijks bestuur FNV

HOE HET MDW-NETWERK HET LICHT ZAG

In 2008 vormde zich een coalitie van huishoudelijke dienstverleners, hun migrantengemeenschappen en steun-verlenende maatschappelijke organisaties. Gezamenlijk benaderden zij FNV met de wens zich aan te sluiten bij de vakbond.

Deze huishoudelijk medewerkers (domestic workers) kwamen uit de Filipijnen, Indonesië en een aantal Latijns-Amerikaanse en Afrikaanse landen. Zij werken bij/voor Nederlandse huishoudens, veelal zonder werk- en verblijfsvergunning. De coalitie zocht erkenning voor huishoudelijk werk en voor de status van Migrant Domestic Workers (MDW) als werknemers, met inbegrip van alle rechten en plichten die daarmee samenhangen.

Het ontbreken van werk- en verblijfsvergunningen veroorzaakte aanvankelijk enige schuchterheid en discussie binnen de vakbond. Maar Mari Martens, toenmalig teamleider en eerste onderhandelaar van FNV Schoonmaak hakte de knoop door. Mari sprak uit dat de vakbond een organisatie van werkers is, volgens de definitie: "Werknemers die werk verrichten voor anderen, daarvoor loon ontvangen en die reden hebben om voor hun rechten en arbeidsvoorwaarden op te komen, dat durven te doen en solidair willen zijn met elkaar en alle leden van de bond, ongeacht hun status."

Sindsdien hebben MDW'ers een plek naast de schoonmakers in een eigen tak van de FNV. Ik heb de eer en het genoegen om sindsdien betrokken te zijn bij de vakbondsstrijd van deze MDW'ers. Ik heb, samen met andere FNV-collega's en kaderleden, naast hen mogen staan bij talloze acties en andere gelegenheden. Ik bewonder hun

doorzettingsvermogen en hartverwarmende solidariteit, met elkaar en met anderen, ik heb geluisterd naar hun persoonlijke verhalen en ik ben er door geraakt. Ik ken geen sterkere mensen of dapperdere werkers. Laat u niet door de tentoongespreide zorgzaamheid op het verkeerde been zetten, MDW'ers mogen heel vriendelijk en dienstbaar overkomen, maar zij zijn zeker geen 'zielige slachtoffers' die 'gered' moeten worden. MDW'ers zijn vechters die levenslang knokken om te overleven in een wereld waar hen niets is komen aanwaaien. Dat doen zij met verve, vaak uit de meest bittere noodzaak. Zij leveren daarbij ook een, niet te ontkennen, significante bijdrage aan onze Nederlandse economie en samenleving.

Dankzij hen kunnen duizenden professionals uit de (hogere) middenklasse hun tijd richten naar andere maatschappelijke bezigheden dan het huishouden en/of zorgtaken. Het MDW/FNV-netwerk heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming, in 2011, van conventie 189 van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) van de Verenigde Naties. Deze conventie is met steun van Nederland aangenomen en gaat over de gelijke rechten van huishoudelijk werkers en de verplichting van nationale staten om dit goed in wetgeving vast te leggen. Nederland heeft dit verdrag echter nog steeds niet geratificeerd, waarover meer elders.

MDW/FNV biedt huishoudelijk werkers een platform en vakbondsorganisatie om te strijden voor erkenning, gelijke rechten en respect. Na de totstandkoming van ILO C189 demonstreerden MDW'ers, werkgevers en supporters in het Amsterdamse Museumkwartier en later op de stoep van de SER in de Den Haag. MDW/FNV is aangesloten bij de vakbondskoepel EFFAT (European Federation of Food Agriculture and Tourism) en de IDWF (International Domestic Workers Federation). Samen met vele anderen, binnen en buiten de FNV, zijn MDW'ers opgestaan voor erkenning van hun mensenrechten en werknemersrechten. Zij eisen het recht op om hier te kunnen bestaan en belasting te betalen. Duizenden huishoudens vertrouwen hen de sleutels van hun woningen toe, hun persoonlijke bezittingen en soms ook hun kinderen en/of zorgbehoevende ouders. In dit boek laten zij zich openlijk zien en vertellen zij hun verhalen. Wilt u naast hen gaan staan en hen steunen?

Kameraadschappelijke groeten,

Herrie Hoogenboom,
bestuurder FNV Migrant Domestic Workers

ILO-VERDRAG 189

In 2006 bracht Mondiaal FNV voor het eerst huishoudelijk werkers van over de hele wereld samen. Op het hoofdkantoor van de FNV werd een internationaal seminar georganiseerd voor vakbonden en organisaties die zich inzetten voor de positie van huishoudelijk werkers. Daar ontstond een ambitieus idee: waarom geen wereldwijd netwerk van huishoudelijk werkers oprichten met als doel om hun rechten vast te laten leggen in een ILO-verdrag?

Mondiaal FNV zorgde er voor dat het niet bij een idee bleef en ondersteunde het netwerk. Zo kon het uitgroeien tot een wereldwijd verbond van actieve organisaties van bevlogen huishoudelijk werkers die niet langer bij de pakken neer wilden zitten. Het FNV Migrant Domestic Workers (MDW)-netwerk liep voorop in de campagne voor een ILO-verdrag over de rechten van huishoudelijk werkers.

Op 16 juni 2011 zijn werkgevers, werknemers en overheden wereldwijd het eens geworden over een historisch verdrag voor huishoudelijk werkers. Dit verdrag staat bekend als ILO-verdrag 189. Kort samengevat regelt dit verdrag dat huishoudelijk medewerkers erkend en behandeld worden als echte werknemers met volwaardige werknemersrechten. Het verdrag erkent fundamentele arbeidsnormen zoals bescherming tegen geweld, misbruik en discriminatie, de rechten van domestic workers om zich te organiseren in en lid te worden van een vakbond, het recht op een minimum loon in landen waar dit bestaat, maandelijkse uitbetaling van het loon en toegang tot sociale zekerheid inclusief zwangerschapsverlof. Op basis van de conventie hebben domestic workers één dag in de week vrij en zijn hun werkuren gereguleerd.

Ook Nederland heeft vóór het ILO-verdrag over 'Decent work for domestic workers' in juni 2011 gestemd en zich

hiermee in feite verplicht om huishoudelijk personeel niet langer uit te sluiten van elementaire arbeidsrechten. Hoewel genoemde rechten in feite heel gewoon zijn voor Nederlandse werknemers, hebben huishoudelijk werkers maar zeer gedeeltelijk toegang tot deze werknemersrechten. Toenmalig minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gaf echter in een Kamerdebat in mei 2012 met het verdrag te hebben ingestemd met het nadrukkelijke voorbehoud dat de regeling Dienstverlening aan huis kan blijven bestaan: "Wij hebben met het verdrag ingestemd omdat wij van mening zijn dat er in de wereld op dat punt nog een heleboel moet gebeuren, maar waarbij wij wat betreft ons eigen land tevens nagaan of wij dat verdrag ook kunnen ratificeren. Ik heb dat voorbehoud toen heel nadrukkelijk laten maken. Bij die ratificatie gaan wij kijken of die heel verstandige regeling inzake dienstverlening huishoudelijk personeel in Nederland in essentie overeind kan blijven. Ik vind het belangrijk dat die in essentie overeind blijft, omdat ik wil voorkomen dat er werk verdwijnt en dat de rest van het werk zwart wordt gedaan. Het personeel dat onder die regeling valt, heeft een behoorlijke bescherming. Mensen krijgen vakantiegeld en het minimumloon. Als ze ziek worden, moeten ze zes weken doorbetaald worden. Het is een lichter regime maar toch een regime dat waardevol is voor de mensen en dat ik dus graag in stand wil houden."

REGELING DIENSTVERLENING AAN HUIS

In Nederland is huishoudelijk werk dus geregeld via de regeling Dienstverlening aan huis: werknemers die werkzaamheden verrichten in en rond het huishouden (onder andere huishoudelijk werkers, zorgverleners, gastouders) vallen hieronder. Deze regeling maakt het mogelijk om voor minder dan vier dagen per week iemand in dienst te nemen voor werk in en rondom huis. Wanneer iemand minder dan vier dagen werk verricht bij één huishouden, hoeft de opdrachtgever geen werkgeverslasten te betalen. Voor deze werknemers is er een uitzonderingsbepaling op toegang tot sociale zekerheid opgenomen in het Burgerlijk wetboek. De werknemer is dan uitgesloten van delen van sociale zekerheid, zoals doorbetaling bij langdurige ziekte en opbouw van WW. Wel moet de opdrachtgever minimaal het minimumloon en vakantiegeld betalen én de eerste zes weken ziekte.

COMMISSIE KALSBEEK

Na de vaststelling van ILO-verdrag 189 heeft de Nederlandse regering de commissie Kalsbeek ingesteld. Deze commissie heeft onderzocht of en hoe het ILO-verdrag omgezet zou kunnen worden in Nederlandse wetgeving. Conclusie van de commissie was dat het formaliseren van huishoudelijk werk in Nederland te veel zou vragen van de overheidsfinanciën. Voor die sectoren waar werknemers met publiek geld onder de regeling Dienstverlening aan huis werken (alfahulpen in de thuiszorg en gastouders in de kinderopvang) zou een alternatief gevonden moeten worden. Het kabinet zag in het advies van de commissie Kalsbeek reden om de regeling Dienstverlening aan huis niet af te schaffen. De FNV was hier zeer teleurgesteld over. Ook omdat het advies van de commissie Kalsbeek 'uitdrukkelijk geen betrekking had' op de migrant domestic workers. Daarmee heeft de commissie volgens FNV geen recht gedaan aan het werk dat vele migrant domestic workers dagelijks verzetten.

De regeling Dienstverlening aan huis biedt enige vorm van bescherming, maar veel te weinig. Buiten dat er nauwelijks toezicht wordt gehouden op het toepassen van deze regeling door de Nederlandse Arbeidsinspectie, bleek ook tijdens de coronapandemie dat deze werknemers, met name de mensen zonder verblijfstatus, bijzonder kwetsbaar waren. Na het afkondigen van de eerste lockdown verloren velen van de ene op de andere dag hun werk, zonder recht op WW of een ander sociaal vangnet. Sommigen verloren tot wel

80 procent van hun inkomsten en konden vaste lasten als huur en boodschappen niet meer betalen. De overheid kwam niet verder dan een oproep van toenmalig minister Koolmees van SZW om de huishoudelijke hulp door te betalen.

HOE VERDER?

In 2020 publiceerde de SER een verkenning naar een 'Markt voor persoonlijke dienstverlening'. Daarin werd geadviseerd om naar voorbeeld van andere Europese landen te onderzoeken hoe huishoudelijk werk formeel kan worden ingevoerd, waarbij sprake is van decent work en volwaardige toegang tot sociale zekerheid. Het vorige kabinet heeft dit advies overgelaten aan hun opvolgers. Maar tot nu toe lijkt de Nederlandse regering geen stappen te zetten richting ratificatie van ILO-verdrag 189. 36 landen, waaronder veel Europese landen als België, Frankrijk, Duitsland en Noorwegen, hebben het ILO-verdrag 189 al wel omgezet in nationale wetgeving. De FNV blijft zich inzetten voor een betere positie van huishoudelijk werkers en dus voor ratificatie van dit belangrijke ILO-verdrag.

Jessica van Ruitenburg
Beleidsmedewerker FNV

PORTRETTE VAN MDW'ERS

“Ik wil dat mensen weten dat we er zijn”

Ze had een betere toekomst voor haar kinderen voor ogen. Door in Nederland hard te werken kon ze maandelijks enkele honderden euro's naar haar gezin sturen. Nurhayati woont zo'n 25 jaar hier en heeft haar doel bijna bereikt. Nu strijdt ze voor erkenning. “Ik hoop dat de FNV druk opvoert bij de regering om onze situatie te verbeteren.”

Nurhayati werkte in de vorige eeuw als boekhouder voor een keten van kledingwinkels toen haar man een ongeluk kreeg. Hij werd aangereden en kon sindsdien niet meer goed lopen. “Hij ging met vroegpensioen en daardoor duikelde ons inkomen achteruit. Mijn loon was niet genoeg voor ons gezin, met drie kinderen. En ik wilde echt voor hen een betere toekomst.”

Ze vond een advertentie in de krant van Heineken, die werknemers zocht. “Ik zou duizend gulden per maand krijgen, wat heel veel geld is in Indonesië. Via een agentschap meldde ik me aan. Ik moest veertien miljoen roepies betalen. Dat is nu niet meer zoveel geld, maar toen wel. Toen ik op Schiphol aankwam, was er niemand te bekennen. Ik heb de trein naar Rotterdam genomen en daar ontmoette ik iemand die mij meenam.”

Nurhayati verhaalt van een aaneenschakeling van ontmoetingen met foute mensen, mannen met een dubbele agenda, die haar van alles beloofden, maar vooral met haar naar bed bleken te willen. Ze belandde van de ene kleine baan in de andere. Reclamefolders rondbrengen, afwassen in een restaurant en ondertussen kijken voor gevaar. Uiteindelijk

kwam ze via via in contact met een gezin dat haar graag als au pair wilde. “Voor hen heb ik lang gewerkt”, vertelt ze. “Oppassen en schoonmaken.” Haar man heeft ze sinds haar vertrek uit Indonesië niet meer live gezien. Tegenwoordig hebben ze veel contact via het beeldbellen. Haar zoon heeft aan de Hogeschool van Amsterdam informatica gestudeerd en zo heeft zij hem een tijdje onder haar hoede kunnen nemen. Hij is inmiddels weer terug in Indonesië aan het werk. “Op het moment kan ik niet veel geld sturen naar Indonesië, want alles is veel duurder geworden. Omdat mijn zoon nu werkt, springt hij financieel bij. Ik wil wel graag terug naar Indonesië en ben aan het sparen voor een kraam, waar ik samen met mijn man kan werken. Helaas ben ik door corona en alle huidige crises door mijn spaargeld heen.”

ID-KAART Nurhayati

Geboortjaar: 1967

Geboorteland: Indonesië

In Nederland: sinds 1999

Favoriete gereedschap:
stofdoekje en swiffer, ze zijn licht en gemakkelijk

Nog steeds maakt ze huizen schoon en past ze op kinderen van een gezin. “Ik verdien voldoende. En ja, ik vind het leuk! Ik hou van schoonmaken en strijken. Oppassen vind ik zwaar, dan moet je veel praten, vooral als ze nog jong zijn. Inmiddels zijn mijn oppaskinderen achttien en twintig, zij hebben niet veel zorg meer nodig. Wel zorg ik nu voor oma, die bij het gezin inwoont.”

“Dankzij de FNV ben ik uit m’n schulp gekropen”

Nurhayati is sinds 2010 actief voor het MDW-netwerk. Ook is ze lid van de Indonesia Migrant Workers Union. “Op een bepaald moment was ik zo bang hier, dat ik niet meer buiten kwam. Bang om opgepakt te worden en bang voor foute mensen. Dankzij de FNV ben ik uit m’n schulp gekropen. Het is een grote vakbeweging die veiligheid biedt. De federatie is een steun voor ons en een paraplu om onder te schuilen.”

Nurhayati is op dit moment president van het MDW-netwerk, maar gaat hiermee stoppen. “Ik ga naar vergaderingen en voer actie. En ik hoop dat de FNV druk opvoert bij de regering om voor onze situatie op te komen.” Ze strijdt voor erkenning van de positie van migranten die huishoudelijk werk doen. “Ik hoop dat de FNV geregeld krijgt dat het ILO-verdrag 189 geratificeerd wordt. Want ik denk dat wij

dan een beter leven krijgen en eindelijk een werkvergunning. Ratificering zou ook erkenning van ons werk betekenen. We hebben hier nu geen rechten en dat is moeilijk. Niet werken betekent geen inkomen, ook bij ziekte. Er is zoveel onzekerheid nu.” Ze droomt van betere tijden, ook voor haar collega’s. “Ik wil een werkvergunning voor iedereen en erkenning van ons belangrijke werk. Zodat we een goed salaris krijgen en niet meer bang hoeven zijn.”

Ze heeft niet de juiste papieren om hier te mogen blijven, maar toch laat Nurhayati zich interviewen en fotograferen. “Ik ben echt wel bang”, zegt ze, “maar ik wil dat mensen weten dat we er zijn. Wij zijn hier, we werken hard en we willen ook belasting betalen. Ik heb bijvoorbeeld nu geen bankrekening, omdat ik geen BSN-nummer heb. We zoeken op dit moment een manier om dit wel te krijgen. Migrantwerkers worden nog vaak met misbruik geconfronteerd. Bijvoorbeeld als een verhuurder zonder aanleiding de borg niet terugbetaalt. We kunnen hiervan geen aangifte doen of een zaak aanspannen. Ik hoop dat de FNV dit goed gaat regelen.”

“Ik wil zo graag een vast contract”

Ze was nog nooit in Nederland geweest, ondanks het feit dat haar ouders hier al twintig jaar woonden. Ruim vijf jaar geleden reisde Jo-Ann Reyes hen achterna, in de hoop hier een baan te vinden. Die vond ze als schoonmaker, zo’n twintig huizen per week. Met het MDW-netwerk strijdt ze voor erkenning. “We helpen elkaar als ongedocumenteerden en vechten samen voor legalisatie.”

Haar grootste drijfveer om hier te komen was geld verdienen, “om onze vier kinderen te laten studeren.” Op de Filipijnen trouwde ze op haar achttiende en haalde daardoor geen diploma. “Ik werkte er bij de gemeente, als ambtenaar bij de afdeling registratie. Later werkte ik bij het National Statistic Office om de bevolking in onze stad te checken.

ID-KAART Jo-Ann Reyes

Geboortjaar: 1979

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 2017

Favoriete gereedschap:
een plumeau, want die is gemakkelijk in gebruik

Maar het waren steeds korte contracten. Tussendoor kookte ik eten om te verkopen. Mijn man kon geen baan vinden.” Toen de nood erg hoog werd, reisde ze af naar Qatar om er schoon te maken en zorg te bieden. “Maar toen werd ik ziek en ben ik terug naar huis gegaan. Mijn ouders woonden al lang in Nederland en dus ben ik hen gevolgd in 2017. Mijn vader leeft hier nog, mijn moeder is teruggekeerd naar de Filipijnen om voor onze kinderen te zorgen.”

Ze ging meteen aan de slag als schoonmaker. “Mijn ouders wilden niet dat ik voor andere kinderen ging zorgen. Dat zou te veel pijn gaan doen. Ik had in het begin erge heimwee naar mijn kinderen en mijn man, maar ik moet sterk blijven. Mijn jongste was twee toen ik hier kwam. En ik heb ook nog twee kleinkinderen. Gelukkig heb ik veel contact met ze via beeldbellen.”

Ze werkt hard, zeven dagen per week. “Ik maak zo’n twintig huizen per week schoon. In de weekenden doe ik dit samen met mijn man, die in 2019 ook naar hier is gekomen. Ik hou van mijn werk. Maar goed, we hebben ook geen keuze. Als ik een werkvergunning had, zou ik misschien kleding verkopen. Soms vind ik het schoonmaken vermoeiend. Ik heb astma en als ik in huizen kom waar veel huisdieren zijn, is dat weleens lastig.”

Via haar ouders kwam ze in contact met het MDW-netwerk. “Mijn ouders waren al actief voor het netwerk. Nog voor dat ik in Nederland kwam, kende ik al een aantal leden. Ik wist dat de FNV er niet alleen was voor gedocumenteerde werknemers en ik denk dat de bond ons kan helpen bij de

ratificering van het ILO-verdrag 189." Het MDW-netwerk betekent een veilige plek voor Jo-Ann. "We helpen elkaar als ongedocumenteerden en vechten samen voor legalisatie. Zelfs mijn ouders zijn illegaal, mijn vader al twintig jaar. Het moet toch mogelijk zijn ons een verblijfsstatus te geven, als andere landen migrantwerkers wel erkennen?" Ze verwacht dat de FNV de regering onder druk zet om dat ILO-verdrag te ratificeren. "Ze hebben schoonmakers nodig. Op Schiphol is nu al een tekort aan schoonmakers en we zien veel briefjes met de vraag: schoonmakers gezocht. Ze hebben ons echt nodig."

"Als ik een werkvergunning had, zou ik misschien kleding verkopen"

Jo-Ann zegt niet bang te zijn. "Als ze zeggen: je moet naar huis, dan ga ik naar huis. Maar zodra ik geld heb, kom ik weer terug." Ze had aanvankelijk gedacht maar drie jaar in Nederland te blijven. Inmiddels is het zes jaar. "Nu krijgt mijn jongste dochter een hartoperatie en ik ben er niet bij. Ze vraagt: waarom ben je er niet? Dan breekt mijn hart. In 2025 wil ik teruggaan naar de Filipijnen. Een van onze werkgevers wil ons helpen legaal te worden. Ik wil zo graag een vast contract."

“Nu heb ik het gevoel: het is genoeg geweest”

Op de Filipijnen bleek na vijf jaar zoeken nog geen baan te vinden. Melanie Escano, moeder van twee jonge kinderen, besloot in Nederland verder te zoeken. Ze maakte een slechte start bij een gezin dat haar uitbuitte. Inmiddels heeft ze haar plek wel gevonden, ook dankzij het MDW-netwerk. “Dit netwerk geeft ons het gevoel te integreren in de Nederlandse maatschappij.”

Melanie verloor in 2000 haar baan bij een elektronisch bedrijf op de Filipijnen, waar ze kwaliteitscontrole deed. Haar kinderen waren toen vijf en zes jaar.

“Voor moeders is het op de Filipijnen altijd al moeilijk om een baan te vinden, maar er waren er ook maar heel weinig. In die periode trokken veel bedrijven naar China, waardoor miljoenen Filipijnen werkloos raakten. Er was dus veel concurrentie op de arbeidsmarkt.” Uiteindelijk besloot ze in het buitenland haar heil te zoeken. “Ik had een vriendin in Nederland, die me uitnodigde. Toen het vliegtuig uit de Filipijnen vertrok, werd ik bang. Ik vroeg me af wat me te wachten stond. Ik vond het heel eng. Maar ja, ik had drieduizend euro geleend om hier naartoe te komen, dus ik moest wel doorzetten.”

De eerste twee maanden woonde ze bij haar vriendin. Daarna vond ze een au pair-baan bij een Aziatisch gezin. “Daar heb ik zes maanden gewerkt en werd ik flink uitgebuit. Ik begon om vijf uur ‘s ochtends met werken, tot elf uur ‘s avonds. Alleen op zondag had ik vrij. Daarvoor kreeg ik driehonderd euro in de maand. Ze hadden een Aziatische voedselwinkel, waar ik tussen het oppassen en het huis schoonmaken door ook moest

werken. En daar had ik geen pauze, dus dat was extra zwaar. Ik had er geen eigen kamer, maar deelde die met hun twaalfjarige zoon. Als hij vriendjes te logeren had, deed ik geen oog dicht. Maar de ouders hadden me beloofd dat ik geldige papieren zou krijgen, dus daarom bleef ik. Dat bleek achteraf gezien een loze belofte.” Een van de vaste klanten in de winkel zag dat ze er slecht uitzag. Ze viel af, voelde zich ziek. “Ze waarschuwde dat ik overwerkt raakte en adviseerde me weg te lopen. Op een zondag ben ik niet meer teruggekeerd naar dat gezin, maar naar een andere stad vertrokken, met de hulp van die klant. Ik was wel bang dat ze me zouden aangeven. Uiteindelijk vond ik een nieuw gezin, waar ik acht maanden heb gewerkt. Dit gezin vertrok weer naar het buitenland. Ten slotte vond ik een Brits gezin, dat mij de ruimte gaf om huizen te vinden waar ik kon poetsen. Zo kon ik het oppassen op hun hond en het huishoudelijk werk combineren met parttime schoonmaakwerk.”

ID-KAART Melanie Escano

Geboortjaar: 1973

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 2005

Favoriete gereedschap:
plumeau, om alle spinnenwebben weg te poetsen

Sinds 2005 is ze 25 keer verhuisd. “Er is veel misbruik op de huurmarkt, vooral ongedocumenteerden zijn hiervan het slachtoffer. Bijvoorbeeld dat huurbazen de borg niet terugbetalen. Of dat je midden in de nacht moet vertrekken, omdat er de volgende ochtend een deurwaarder wordt verwacht.” Bellen met haar kinderen zat er in het begin maar af en toe in. Voor een gesprek van vijftien minuten betaalde ze tien euro.

“Ik moet het zelf doen. Als niemand opstaat, gaat de uitbuiting door”

Nu gaat dat allemaal gemakkelijker. “Het is heel moeilijk om hen zo lang niet te zien, behalve dan via beeldbellen. Mijn oudste heeft haar studie inmiddels afgerond en een parttime baan gevonden. Mijn jongste studeert nog. Voor hem stuur ik nog steeds geld op. Ook voor mijn ouders, die medicijnen nodig hebben.” Tijdens corona zat ze drie maanden zonder inkomsten. Ook op de Filipijnen werd het leven duur. “Al het spaargeld, wat ik zowel hier als daar had, is toen opgegaan. Gelukkig kon ik na drie maanden bij sommige werkgevers weer aan de slag.”

Schoonmaken vindt ze leuk. Lachend: “Ik ben een expert geworden. Het geeft wel voldoening. En ik heb geen keuze: het is mijn brood en boter.” Ze is vooral op de plumeau gesteld, omdat het zo’n praktisch hulpmiddel is. “Ik kijk altijd

in hoeken en naar plafonds als ik in huizen kom, op zoek naar spinnenwebben. Vooral in de zomer. Het huis is niet schoon als er ergens nog eentje hangt.” Sinds de start van het MDW-netwerk is ze lid, omdat ze graag veranderingen in haar situatie wil. “Ik leefde in een schaduw, had het gevoel dat wij als huishoudelijk medewerkers alleen staan.” Dat gevoel is dankzij de FNV verdwenen. “Dit netwerk geeft ons het gevoel te integreren in de Nederlandse maatschappij. FNV is de eerste organisatie waarbij ik betrokken ben, die ons en onze aard van werk respecteert en erkent, ongeacht onze juridische status. We krijgen het gevoel dat we niet alleen zijn, dat er instituties zijn die ons steunen en helpen om onze situatie te verbeteren. Voor mij is het netwerk heel belangrijk in mijn leven als ongedocumenteerde. En die steun maakt ons netwerk en onze strijd succesvol. Daarnaast vinden we via dit netwerk ook hulp. Bijvoorbeeld bij gezondheidsproblemen of in juridische zaken. Sommige van mijn vrienden zijn gearresteerd. Toen werden ze ook gesteund via het MDW-netwerk.”

Van de FNV verwacht ze steun in de strijd voor ratificering van het ILO-verdrag 189. “Ook hoop ik dat ze ons helpen bij het verkrijgen van een bankpas. Want op dit moment kunnen we hier geen bankrekening openen.” Ze droomt ervan de juiste papieren te krijgen om hier te leven en te werken, “zodat we beschermd zijn. Als ik gedocumenteerd ben, kan ik voor mijn rechten opkomen. Nu is het: no work, no pay. Veel werkgevers zijn niet gevoelig voor de geldende Arbeidswetten in Nederland. Ze zeggen het werk van de ene op de andere dag op zonder ontslagvergoeding. Dat zou dan straks niet meer kunnen.” Tot die tijd blijft ze met haar collega’s strijden voor een betere toekomst. “Ik heb veel meegemaakt. Ik ben geïntimideerd, uitgebuit, moest veel verhuizen. En nu heb ik het gevoel: het is genoeg geweest. Ik ben het zat om in de schaduw te leven en geen stem te hebben. Ik moet het zelf doen. Als niemand opstaat, gaat de uitbuiting door. Ik doe dit niet alleen voor mezelf, maar ook voor de andere ongedocumenteerde migrantwerkers.”

“Ik heb geleerd: werk is werk, ongeacht wat je doet”

Natalia Robledo Contreras was nog heel jong toen ze met haar moeder en zusje in Nederland aankwam. Haar vader woonde hier al. De overgang van het warme Chili naar dit koude land vond ze groot. Als oud-voorzitter van het MDW-netwerk heeft ze intussen heel veel geleerd. “Het heeft me de kracht laten zien die elke ongedocumenteerde migrant heeft, evenals hun ongelooflijke doorzettingsvermogen.”

Als zevenjarige had Natalia moeite haar weg te vinden in Nederland. Alles was nieuw, ze verstond de taal niet en ze vond het vreselijk koud. “Ik herinner me dat er een juf was die me probeerde uit te leggen dat ze me naar een overblijfklas ging brengen. Het was één grote mist, ik begreep er niks van. Ik herinner me ook dat mijn vader uitlegde dat we moesten oppassen voor de rode wegen, want die waren voor de fietsers.” Het duurde even, maar toen vond ze haar plek, ook al bleven er hobbels. De grootste hobbel was wel het krijgen van een verblijfsvergunning. “Ik was ongedocumenteerd, dan mag je niet zomaar doorstuderen. Ik heb vmbo, havo en vwo gedaan. Daarna kreeg ik een uitzettingsbevel, want ik was achttien en had geen recht om hier te blijven. Dat kwam hard aan.”

Haar moeder was in die tijd al erg betrokken bij het MDW-netwerk van de FNV en ze ging mee naar de vergaderingen om te vertalen. “Ik leerde al heel jong over de vakbond. Ik wilde altijd organiser worden. In die tijd zat ik op de middelbare school en ondertussen zaten mijn zus en ik in de

procedure voor een verblijfsvergunning. Ik kon geen vervolgstudie doen en ben begonnen met schoonmaken. Daarna met oppassen. Ik ben ook nog receptionist bij de UvA geweest, waardoor ik een gratis talencursus mocht doen. Ik heb toen voor Frans gekozen. Ondertussen hing die uitzetting boven m’n hoofd. Ik wilde niet terug naar Chili, en mijn zusje zat nog in het proces, dus ik heb die beslissing uitgesteld.” Het krijgen van een verblijfsvergunning betekende een uitputtingsslag voor zowel Natalia als haar zusje. Het bleek een lange procedure, waarbij ook nog een rechtszaak werd aangespannen.

ID-KAART Natalia Robledo Contreras

Geboortjaar: 1994

Geboorteland: Chili

In Nederland:
sinds 2002

Favoriete gereedschap:
een boek over internationaal recht, gelieerd aan mijn studie aan de VU

Het sleepte zich jaren voort en Natalia was de uitputting nabij. In de procedure werd fout op fout gestapeld, vertelt Natalia. Net toen ze de handdoek in de ring wilde gooien, besloot een rechter dat ze beide recht hadden op een verblijfsvergunning. De zusjes barstten in snikken uit toen ze het vonnis hoorden.

“Mijn uitgangspunt was: ik ben niet ongedocumenteerd, ik heb alleen niet de juiste papieren”

Ondertussen groeide Natalia langzaam toe naar het voorzitterschap van het MDW-netwerk. “Ik werd lid van FNV’s schoonmaakparlement, werd gekozen in de schoonmaakregering en heb gesprekken gevoerd met de branchevereniging voor schoonmaakbedrijven OSB.” Grinnikend: “Tijdens zo’n bijeenkomst heb ik weleens iemand van de OSB op z’n plek gezet, omdat hij zich zo belangrijk maakte. Ik heb veel gelobbyd voor het netwerk, ook voor de zichtbaarheid van onze positie. Dat was in de periode 2016-2020.” Het MDW-netwerk heeft haar heel veel geleerd, zegt ze. “Ik heb geleerd: werk is werk, ongeacht wat je doet. Je doet volwaardig werk en dat identificeert je niet als persoon.

De waarde die de maatschappij aan een baan toekent, betekent niet dat dit ook de werkelijke waarde is. Het heeft me de kracht laten zien die elke ongedocumenteerde migrant heeft, evenals hun ongelooflijke doorzettingsvermogen. Ik heb ook geleerd dat lidmaatschap van een vakbeweging niet automatisch betekent dat je geaccepteerd wordt. Het betekent dat je nog steeds die strijd moet voeren voor erkenning. Het heeft me geleerd dat schoonmaakwerk en oppaswerk niet gewaardeerd worden in Nederland, en eigenlijk in heel veel landen. En het heeft me geleerd om te groeien als persoon. Ik heb me verder kunnen ontwikkelen.”

Inmiddels studeert ze Law in Society aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In deze studie worden maatschappelijke kwesties vanuit een juridisch standpunt bekeken en onderzocht. Natalia: “Het is een beetje een combinatie van internationaal recht met sociale wetenschappen. Voorheen heb ik lang schoongemaakt en op kinderen gepast. In 2020 kreeg ik een baan bij de Ombudsman in Amsterdam.”

Maar ze heeft de migrant domestic workers van de FNV nooit losgelaten en blijft de ontwikkelingen kritisch volgen. “Ik verwacht dat de FNV de verantwoordelijkheid neemt om de MDW’ers te verdedigen en te vertegenwoordigen. Ik vind dat de top dit niet voldoende doet. Vanaf het bestuur tot aan de leden moet er meer kennis over onze positie zijn en ze moeten de waarde van ons inzien. Eigenlijk vind ik het niet kunnen dat wij zelfs binnen de FNV lobby moeten voeren voor erkenning. Alle werknemers zijn leden, ongeacht hun status.”

Die strijdbaarheid heeft Natalia altijd gevoeld, zegt ze. “Ik ben nooit bang geweest om zichtbaar te zijn. Ik deed altijd alle interviews; ik had maling aan die angst. Mijn uitgangspunt was: ik ben niet ongedocumenteerd, ik heb alleen niet de juiste papieren. Ik kende mijn rechten. Angst wordt je aangepraat.”

“Samen staan we sterk en hebben we een stem”

Het bleek zo moeilijk om een nieuwe baan op de Filipijnen te vinden, dat Bing Molabin in het vliegtuig stapte om bij een tante in Nederland te gaan logeren. En ze is nooit meer teruggekeerd. Het schoonmaakwerk doet ze niet van harte, maar ze geniet wel van de band met haar werkgevers. Het MDW-netwerk bepaalt haar leven. “In onze campagne hebben we elkaar nodig.”

Na zeventien jaar als manager te hebben gewerkt, eerst in een restaurant en later in een textiel fabriek, raakte Bing werkloos. “Toen kreeg ik een uitnodiging van een tante die naar Nederland was geëmigreerd en ben ik op een toeristenvisum naar hier gekomen. Zo’n visum is drie maanden geldig en die maanden vlogen om. Ik besloot te blijven, want ik had geen man of kinderen op de Filipijnen, dus ik liet niemand achter. Ik was vrij, niemand wachtte op me.”

Ze maakte een goede start, ook al kende ze de taal en cultuur nog niet. “Ik heb hier familie, dat scheelde. Ik ging naar de kerk en ontmoette daar andere Filipino’s. Al deze mensen hebben me geholpen in de zoektocht naar werk. Ze waren een grote steun. Ik wilde niet schoonmaken, want daar had ik weinig ervaring mee. Ook niet met koken, want zelfs in dat restaurant waar ik werkte, schoof ik gewoon aan. Maar ik had geen keuze.”

In het begin voelde ze zich hier niet zo blij. “Later realiseerde ik me dat ik niet de enige ben en heb ik mijn situatie geaccepteerd. De enige mogelijkheid als ongedocumenteerde is werken in de schoonmaak. Ik dacht: ‘Probeer gewoon

gelukkig te zijn.’ Ik ga op zondag naar de kerk en ben actief in een Filipijnse vereniging.” Via social media en beeldbellen houdt ze contact met haar ouders, broers en zussen. “Ik vind het wel moeilijk dat ik ze al zo lang niet meer in mijn armen heb kunnen houden. Mijn schoonbroer is vorig jaar overleden, daar kon ik helaas niet bij zijn. Mijn vader heeft een beroerte gehad en ik kan niet voor hem zorgen. Terugkeren is nu financieel niet mogelijk, want mijn vader moet regelmatig naar het ziekenhuis en de doktersconsulten en medicijnen zijn duur. Mijn geld is nodig.”

Elke week maakt ze tien huizen schoon, in totaal in veertig uur per week. Of ze het leuk vindt? “So far, so good. Sinds ik dit werk doe, heb ik dezelfde werkgevers. We zijn inmiddels allemaal vijftigers en vertellen elkaar bij de koffie waar we

ID-KAART Bing Molabin

Geboortjaar: 1969

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 2003

Favoriete gereedschap:
handschoenen, want die symboliseren de MDW-campagne

mee bezig zijn. Lachend: "Ik denk weleens: 'Ik ben hun sociaal werkster.' We hebben een band met elkaar, ze vertrouwen mij." Dan vertelt Bing het verhaal van een werkgever die na corona zelfmoord pleegde. Hij was net gescheiden van zijn man en raakte depressief. "Ik werk nog steeds voor zijn ex-man, die mij een aandenken heeft gegeven. Ik denk nog steeds aan hem."

Naast het schoonmaakwerk verkoopt Bing online natuurproducten die het afweersysteem versterken. Het zijn producten die ze zelf ook gebruikt sinds bij haar een overactieve schildklier is geconstateerd. "De producten komen uit Australië, ik verkoop ze om mijn inkomen aan te vullen."

"We willen belasting betalen en een zorgverzekering krijgen en pensioen opbouwen"

De gele handschoenen zijn bij het schoonmaakwerk heel belangrijk, vertelt ze. Die staan ook op het T-shirt dat het MDW-netwerk voor zijn campagne gebruikt voor erkenning van het schoonmaakwerk. "Ik gebruik die handschoenen elke dag; soms zie ik ze in mijn droom. Ze beschermen ons en zeker tijdens corona was dat heel belangrijk." Al meer dan

vijftien jaar is ze lid van het netwerk. "Sindsdien is mijn leven vooruit gegaan. We voeren campagne, we steunen elkaar. Mijn doel is iets te doen voor de gemeenschap, voor de migrantwerkers. Schoonmaakwerk krijgt geen erkenning, maar het is wel waardevol werk. De families hebben ons nodig."

Het MDW-netwerk maakt een groot deel van haar leven uit, zegt ze. "Als je geen lid bent, weet je niet wat er gaande is. Kijk naar de huidige campagne: die is voor mij als ongedocumenteerde heel belangrijk. Ik vind het ook inspirerend om binnen het netwerk andere mensen te ontmoeten. Samen staan we sterk, vormen we een macht, hebben we een stem. In deze campagne hebben we dat erg nodig."

Ze hoopt dat de FNV hen steunt in hun doelen: ratificering van het ILO-verdrag 189 en erkenning van huishoudelijk werk als echt werk. "We zijn een kleine groep, dus we willen graag dat de FNV haar leden mobiliseert." Ze is dankbaar dat de FNV haar de mogelijkheid biedt om Nederlands te leren. "Ook staan er advocaten van de FNV tot onze beschikking. We krijgen bescherming als we dat nodig hebben." Ze is niet bang om zichtbaar te strijden voor haar rechten. "Die kracht komt uit mijn hart. We hebben doelen binnen ons netwerk en zonder doelen kan ik niet leven. Ik wil mensen laten zien: we zijn hier. We zijn werknemers en willen erkenning. We willen belasting betalen en een zorgverzekering krijgen en pensioen opbouwen. Ik ben niet bang, want ik ben ondanks alles onderdeel van deze samenleving. We zijn gewoon mensen."

"Heel belangrijk om voor onze rechten op te komen"

Hij volgde zijn vrouw naar Nederland, om uit te zoeken of ze hier meer konden verdienen. Ramon Chito Reyes verliet enkele jaren geleden de Filipijnen om hier zeven dagen per week te werken. Doel is zijn vier kinderen een betere toekomst te geven. Heimwee is er zeker. Maar: "Reizen betekent voorgoed terugkeren naar de Filipijnen. Zover zijn we nog niet."

// Op de Filipijnen was het moeilijk om een baan te vinden", vertelt Ramon. "Ik heb science & computer engineering gestudeerd, een vijfjarige studie aan de universiteit, maar ik kon geen werk vinden in dit vak. Wel had ik een boerderij, waar ik tomaten, rijst, uien en andere groenten verbouwde. Maar door de tyfonen en insectenplagen mislukte vaak de oogst. De prijs van de rijst was heel laag, omdat veel rijst wordt geïmporteerd. Het was kortom heel moeilijk om voldoende geld te verdienen."

Ze hebben vier kinderen, waarvan er drie nog onderwijs volgen op de Filipijnen. Dat is duur. Zijn vrouw kwam naar Nederland omdat haar ouders hier al twintig waren. Eveneens ongedocumenteerd. Ze vond snel een baan en voor Ramon was het daarom een uitkomst om haar te volgen. "We kunnen nu financieel bijdragen aan de studie van onze kinderen. Mijn schoonmoeder is teruggekeerd naar de Filipijnen toen ik naar Nederland kwam. Zij zorgt nu voor onze kinderen."

Zijn start in Nederland was prettig, "comfortabel", zegt hij, want de weg was al bereid. "In het begin moest ik wel

wennen aan het klimaat en het type mensen. We moesten ook veel verhuizen. In het eerste jaar hebben we vijf verschillende kamers bewoond. Dat was niet fijn." De heimwee bestrijdt hij door regelmatig naar de Filipijnen te bellen. "Ik wil graag terug, maar ik kan nu niet reizen. Reizen betekent voorgoed terugkeren naar de Filipijnen. Zover zijn we nog niet." Ramon maakt in de weekenden samen met zijn vrouw huizen schoon. Verder klust hij zoveel mogelijk, hij pakt alles aan wat hij kan. "We werken zeven dagen per week. We betalen negenhonderd euro voor een kamer, dat is echt duur. Ook het openbaar vervoer is duurder geworden. Daarom werken we meer dan eerst. Ja, ik vind het werk leuk. Als we binnenkomen, is zo'n huis vies. Maar als we vertrekken is het helemaal schoon. Dat doen we elke dag en je ziet steeds het resultaat."

ID-KAART Ramon Chito Reyes

Geboortjaar: 1977

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 2019

Favoriete gereedschap:
een stofzuiger, die houd ik elke dag vast

Hij is bij aankomst in Nederland meteen lid geworden van het MDW-netwerk. "Mijn schoonouders waren ook al actief binnen de FNV. Ik vind het netwerk belangrijk, omdat ik mijn rechten wil opeisen, ook al ben ik ongedocumenteerd. Ik vind het belangrijk dat de regering ILO-conventie 189 ratificeert, zodat we erkenning krijgen voor ons werk en we misschien zelfs legaal hier kunnen werken." Het netwerk geeft hem ook kracht. "Ik voel me soms onveilig, omdat we ongedocumenteerd zijn. We lopen altijd risico. Als we aangehouden worden, kunnen we geen geldig document laten zien. Maar als ik bij de MDW-vergaderingen mijn vrienden zie, is alles goed."

Aansluiting bij de FNV kan het netwerk helpen bij de lobby voor ratificering van ILO-conventie 189, denkt hij. "Zodat we de kans krijgen om erkend te worden. Dat huishoudelijk werk ook echt werk is. We willen graag belasting betalen, maar dat kan nu niet. We hebben geen ziektekostenverzekering en dat is best lastig. Tijdens corona hadden we geen werk en dus geen inkomen. Gelukkig hadden we twee werkgevers die onze huur wilden betalen. Zij begrepen onze situatie."

acht dagen kreeg ik pijnstilling en toen ging het herstel bergopwaarts. Al die tijd had ik geen inkomen." Zichzelf zichtbaar maken, daarover heeft hij lang nagedacht. "Natuurlijk ben ik ook bang dat de politie achter me aan gaat. Maar zolang we niks illegaals doen, hoeven we niet bang te zijn. En ik vind het heel belangrijk om voor onze rechten op te komen."

"Als ik bij de MDW-vergaderingen mijn vrienden zie, is alles goed"

Het gebrek aan ziektekostenverzekering kan zomaar grote gevolgen hebben. "In november 2022 werd ik ziek", vertelt hij. "Ik kon vijf weken niet werken wegens zware rugpijn. Bijna vijftien dagen kon ik niet lopen. Ik ben naar de huisarts van stichting Kruispost gegaan, huilend van de pijn. Pas na

“Het is belangrijk om te laten zien: dit zijn wij”

Drieëntwintig lentes jong was Erminah toen ze voor het eerst van haar leven in een vliegtuig stapte en naar Nederland reisde. “Ik vond het wel een beetje eng, maar ik ben toch gegaan.” Zo kon ze haar familie financieel helpen met wat ze verdiende als schoonmaker. Toen haar man werd opgepakt door de politie werd ze lid van het MDW-netwerk. “Ik voel me veilig bij deze mensen, we helpen elkaar en weten waar we terecht kunnen als het nodig is.”

Erminah is nummer drie in een rij van tien kinderen. “Er was altijd onvoldoende geld en ik wilde helpen. Mijn vader werkte in de transportsector, maar verdiende niet genoeg voor tien kinderen. Ik was 23 en ik kende iemand die een Indonesisch restaurant in Nederland had. Zijn partner zocht een au pair. Mijn moeder zei: ‘Ga maar. Misschien kun je ons zo financieel helpen.’ Ze moedigde me echt aan. Ik vond het wel een beetje eng, maar ik ben toch gegaan. Voor het eerst van m’n leven in een vliegtuig naar een ander continent.”

Ze kwam aan in de zomer, maar ze vond het toch heel koud. “En echt heel anders. Maar ook een mooi land, helemaal plat, dat had ik nog nooit gezien. Allemaal mensen met blonde haren, een witte huidskleur, blauwe ogen... een heel andere cultuur. Ik vond het interessant.” Ze ging bij het gezin inwonen. “Met de kinderen sprak ik Engels, zij leerden mij Nederlands. En ik las de ondertiteling op tv om meer woorden te leren. De vader van de kinderen zei: ‘Lees ook een krant.’ Dat ben ik gaan doen. Ik heb dit werk drie jaar gedaan. Daarna wilde ik terug

naar Indonesië, ik miste mijn moeder. In die drie jaar heb ik haar elke dag een brief geschreven. Dat was toen goedkoper dan bellen.” Toch is ze gebleven. “Ik heb een kamer gehuurd en ben gaan schoonmaken. Wel heb ik tot op heden contact met dit gezin.”

Geld stuurt ze nog steeds naar haar moeder. En ze videobelt veel met haar familie. “In Indonesië volgde ik de taalacademie, Engels, maar die heb ik niet afgemaakt. Inmiddels maak ik schoon en ik vind het leuk. Ik deed het als kind al, als oudste dochter. Ik had ook ervaring met het verzorgen van kinderen, want dat deed ik thuis ook met mijn jongere broertjes en zusjes.”

ID-KAART Erminah Zaenah

Geboortjaar: 1971

Geboorteland: Indonesië

In Nederland:
sinds 1994

Favoriete gereedschap:
een strijkijzer, want strijken vind ik echt leuk

In 2008 trouwde ze met een Indonesische man, die ook schoonmaakt. “Tegenwoordig werk ik nog maar in één huis per dag. Op zaterdag strijk ik bij een echtpaar, soms wel zes uur achter elkaar. Meer kan niet, want we hebben een zoon, die na een ongeluk in een rolstoel is beland. Ik moet hem verzorgen. Ja, dat ongeluk was heftig, maar het is een positieve, dappere jongen.”

Vier jaar later werd ze lid van het MDW-netwerk. “Mijn man werd door de politie opgepakt in Heemstede-Aerdenhout. Hij liep daar samen met mijn broer om te gaan werken in de tuin van een kennis. Een buschauffeur zag hen lopen en belde de politie. Die pakte hen op. Tien dagen hebben ze vastgezeten, daarna mochten ze weer naar huis. We vonden dit zo onrechtvaardig, ze hadden tenslotte niks verkeerd gedaan, dat we besloten allemaal lid te worden van de FNV.”

Via het netwerk krijgt ze de nodige informatie, iets dat ze heel belangrijk vindt. “We wonen in dit land, maar we kennen de weg niet of niet goed. Ik ben ook lid van de Indonesia Migrant Workers Union. Ik voel me veilig bij deze mensen, we helpen elkaar en weten waar we terecht kunnen als het nodig is.” Haar focus is helder. “We willen respect, we willen belasting betalen

en we willen een verblijfsvergunning. Daar moet de FNV voor vechten, tenminste voor een werkvergunning. Ik woon hier al dertig jaar, het is de hoogste tijd. De FNV moet hiervoor actie voeren.”

Bang is ze niet, Erminah staat stevig in haar schoenen. “Die kracht krijg ik van al onze vrienden en de leden van het MDW-netwerk. We hebben het recht om te strijden voor een betere positie. We hebben niks fout gedaan. Het is belangrijk om te laten zien: dit zijn wij. We doen ons best, we proberen Nederlands te spreken, we maken de huizen van anderen netjes. We willen dat ze tevreden zijn en ons vertrouwen. Ik werk al achttien jaar bij een rijke familie, omdat ze me vertrouwen. Het wordt tijd dat we een legale status krijgen.”

“We willen respect, we willen belasting betalen en we willen een verblijfsvergunning”

“We vechten simpelweg voor onze mensenrechten”

Wat doe je als single moeder van drie kinderen met een mooie baan, maar een laag inkomen? Marion Grace Suarez koos ervoor naar Afrika en later naar Nederland te verhuizen, zodat ze haar kinderen kon laten studeren. Als lerares Engels leerde ze hier schoonmaken en kinderen verzorgen. En nu vecht ze voor haar rechten. “Ik ben er trots op lid te zijn van een vakbond.”

Afrika was haar eerste reisdoel. Ze werkte er een paar maanden als Engelse taaltrainer en toen haar contract afliep, vroeg een manager of ze Engelse lerares voor haar dochter wilde zijn. “Dat wilde ik wel, maar daarna vroeg ze of ik ook nanny wilde zijn. Daarop wilde ik het arbeidscontract veranderen, en vroeg ik om meer loon, maar dat wilde ze niet. Ze hield m'n paspoort in. Toen we een trip naar Parijs maakten, heb ik een Filipijnse vriend die in Nederland woont, gevraagd om me op te halen en ben ik hier beland.” In Nederland moest ze haar best doen om zich aan te passen. “De cultuur, het voedsel, het koude weer... ik was aanvankelijk echt geschokt. Ik dacht: ik ga hier dood! In het begin wilde ik terug naar de Filipijnen, maar ik realiseerde me dat ik dan weer vanaf nul moest beginnen. Ik zocht een baan in een restaurant of een bloemenwinkel, dat leek me wel leuk. Want ik wist niet hoe je huizen schoonmaakt, of welk werk een nanny doet. Ik kijk niet neer op mensen die zulk werk doen, maar het duurde gewoon even voordat ik kon accepteren dat alleen dit tot mijn mogelijkheden behoorde. Ik heb een universitaire studie gedaan, maar voor mijn kinderen moest ik dit doen. Voor trots was geen plaats.”

Marion heeft drie kinderen, waarvan een tweeling. Die stonden op het punt te gaan studeren, wat een dubbel aantal boeken en collegegeld betekende. “Mijn kinderen zijn vanaf 2012 verzorgd door mijn moeder. Zij overleed tijdens corona; inmiddels zijn de kinderen volwassen. Ze wonen samen in een appartement. We beeldbellen een paar keer per week. Dan help ik ze met hun huiswerk en luister naar hun verhalen.” Ze schiet vol: “Zoals hun eerste gebroken hart. Ik mis veel mijlpalen in hun leven.”

Ze past op kinderen van twee families. Bij één familie werkt ze al acht jaar. “Deze familie geeft me 25 dagen per jaar betaald verlof. ‘Daar heb je recht op’, zeiden ze. Nederland straft vaak mensen die ongedocumenteerden in dienst nemen. Dit is een Franse familie, die dit zo unfair vindt dat ze hun eigen gang gaan.”

ID-KAART Marion Grace Suarez

Geboortjaar: 1978

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 2012

Favoriete gereedschap:
een bakpan, want het leukste van babysitten is het koken

Het beste deel van babysitten is het koken voor de kinderen. Ze houden erg van het Filipijnse eten, vooral van de rijst. Verder doe ik ook buitenschoolse opvang, waardoor de taken wat lichter zijn geworden en ik minder uren draai. Daarnaast maak ik drie huizen per week schoon.”

“Als je in de schaduw blijft, hoe leren anderen dan je situatie kennen?”

Bijna tien jaar geleden werd ze actief voor het MDW-netwerk. “Ik wilde graag lid zijn van een vakbond. In de Filipijnen word je als vakbondslid gehaat door bedrijven, of bedreigd of vermoord. Je gaat tegen de norm in. Maar ik ben er trots op lid te zijn van een vakbond. Je bent onderdeel van een collectief en je kunt verbeteringen aanbrengen in de werkomstandigheden.”

Dat MDW-netwerk betekent veel, zegt ze. “Meer dan kameraadschap. Het geeft kracht en zelfvertrouwen, want ondanks je ongedocumenteerde status mag je er zijn, word je gezien. Je leert er wat je moet doen als er problemen ontstaan. Voor een migrant is een community, die sterk is en goed geïnformeerd, heel belangrijk. Ik ben de laatste jaren woordvoerder van het MDW-netwerk.”

Marion hoopt dat de FNV zich meer zal focussen op hun netwerk, hen helpt bij hun campagne voor ratificering van de ILO-conventie 189 en hen zal steunen. “Dat ze campagne voeren onder leden, zodat we bekend raken. We bestaan binnen de vakbond, maar veel mensen kennen ons niet. Zichtbaarheid is heel belangrijk. MDW’ers waren in de afgelopen jaren solidair met de stakende schoonmakers, die meer loon wilden. We steunden ook het NS-personeel toen zij staakten. Je kunt van anderen geen steun verwachten als je hen zelf niet steunt. Ik was tijdens deze acties trots op mijn lidmaatschap.”

Ze vindt het “de hoogste tijd” dat de migrantwerkers een verblijfsvergunning krijgen, belasting gaan betalen, een zorgverzekering krijgen, et cetera. “We werken heel hard, vaak elke dag. We klagen niet over de huisvesting, die soms erbarmelijk is. We zijn gevoelig voor misbruik, krijgen hele hoge huren voorgeschoteld. Dat moet afgelopen zijn. We vechten simpelweg voor onze mensenrechten.”

Tijdens corona werkten veel MDW’ers gewoon door, als ze de kans kregen. “Maar we waren echt bang om ziek te worden. We wilden graag een vaccinatie, maar die kregen we niet, omdat we geen BSN-nummer hebben. De Nederlandse staat bedacht wel plannen voor de dak- en thuislozen, maar voor ons was er niets. Het is blijkbaar gemakkelijker om niet over ons te praten.”

Ze zegt niet bang te zijn om zich te laten zien. “Ik ben er trots op dat ik in Amsterdam leef. De autoriteiten in deze stad hebben respect voor de ongedocumenteerden. Als je in de schaduw blijft, hoe leren anderen dan je situatie kennen? Deze zichtbaarheid kan helpen in de strijd voor een legale status.”

“Ik wil niet thuis wachten tot er een oplossing komt”

Met het verdwijnen van de dictatuur in Chili braken er nog geen betere tijden aan. Ruim twintig jaar geleden reisde Jacqueline met haar twee kleine kinderen naar Nederland om te gaan schoonmaken. Haar man woonde hier al. Ze is al heel lang lid van het MDW-netwerk. “Zo krijg ik belangrijke informatie en vecht ik mee voor sociale zekerheid.”

Alles voor de kinderen. Dat was en is het uitgangspunt in alle beslissingen die Jacqueline in haar leven neemt. Haar man verloor zijn baan nadat hij behandeld was voor kanker. Hij besloot in het buitenland werk te gaan zoeken. “Mijn zus woonde al in Nederland, dus ging hij hier naartoe”, vertelt ze. “We hadden inmiddels twee dochters; ik bleef in Chili achter. De kinderen gingen naar school en ik wilde voor hen een beter leven. Dus reisden we ook naar Nederland, op een toeristenvisum.”

Na drie maanden vond ze werk als schoonmaker. “Via via kreeg ik steeds meer huizen. In het begin vond ik het moeilijk. We leefden anders, ik was minder gericht op de kinderen omdat ik zoveel moest werken. Ook de kinderen waren in het begin niet zo gelukkig hier.” Ze wordt even emotioneel. “Ze moesten erg wennen. Langzamerhand is mijn pijn weggeëbd.” Ze heeft veel contact met Chili, vooral met haar moeder. “Ook mijn kinderen bellen veel met hun oma. Vroeger was dat heel duur, maar nu kunnen we beeldbellen zonder extra kosten. Mijn moeder is vakbondsvrouw voor vrouwen in Chili. Ik vraag regelmatig tips aan haar als we met een dilemma zitten. De

vakbond zit in mijn bloed. Ik ben eigenlijk boekhouder en deed in Chili altijd de boekhouding van mijn moeders vakbond. Maar dat is in Nederland lastig, vanwege de taal en andere wetten.”

Ruim twintig jaar woont ze nu in Nederland en ze sopt, poetst, stoft en veegt nog steeds elke maand huizen schoon. “Ja, ik vind het wel leuk, maar ik werk nu minder. Ik deed twaalf tot vijftien huizen per maand. Mijn man werkte als afwasser in een restaurant, maar hij verloor zijn baan tijdens corona. Toen heb ik extra veel gewerkt, maar ik kreeg pijn in mijn rug, heup en knie.” Tegenwoordig doet ze nog zes huizen per maand. “Ik heb nog zoveel pijn in mijn handen. Mijn man heeft inmiddels een nieuwe baan gevonden als schoonmaker in een disco en een restaurant. Het leven is duur geworden.”

ID-KAART Jacqueline

Geboortjaar: 1965

Geboorteland: Chili

In Nederland:
sinds 2002

Favoriete gereedschap:
handschoenen, want ik ben allergisch voor
schoonmaakmiddel

Haar kinderen, die vier en zeven jaar waren toen ze in Nederland aankwamen, hebben drie jaar geleden een verblijfsvergunning gekregen. Weer schiet Jacqueline vol. “Het heeft lang geduurd, maar zij zijn nu legaal in Nederland.”

“Nederland lijkt een goed land met mooie regels, maar dat is het niet”

In 2009 werd ze lid van het MDW-netwerk. “Want Nederland lijkt een goed land met mooie regels, maar dat is het niet. Het is een grote façade, met daarachter een andere werkelijkheid. Het duurt heel lang voordat je documenten krijgt. Mijn kinderen zouden in 2013 herbeoordeeld worden in het kader van het grote kinderpardon. Maar zij kregen toch geen verblijfsvergunning. Het moest zelfs tot een rechtszaak komen om hun papieren in orde te krijgen.” Het MDW-netwerk leerde ze kennen via haar zus. “Mijn moeder heeft vanuit haar vakbond contact met verschillende migrantenorganisaties in Nederland, die ook gelieerd zijn aan het MDW-netwerk. Vandaar dat ik hier terecht kwam. Ik was in die tijd vooral op zoek naar oplossingen voor mijn kinderen.” Bij het netwerk vindt de informatie die ze nodig heeft en ze voert met haar collega's acties voor haar rechten. “Het maakt

me zichtbaar. Ik ben in het verleden vaker geïnterviewd en daar ben ik trots op. Zo werd ik van betekenis in Nederland voor mensen zonder verblijfspapieren.” Ze beschouwt de vakbond als legale weg om huishoudelijk werk erkend te laten worden in Nederland en hoopt dat zodoende de werknemers gelegaliseerd worden. En ze hoopt dat de FNV zorgt voor meer zichtbaarheid. Jacqueline is niet bang zichzelf te laten zien. Ze heeft die kracht van haar moeder geërfd, zegt ze. “Vroeger was ik wel bang. Nu niet meer. Het is een manier om mezelf te laten zien. Ik wil niet meer thuis wachten tot er een oplossing komt.”

“Ik ben geen crimineel, dat wil ik laten zien”

Om haar moeder te helpen, dat was haar grootste drijfveer. Webdesigner Karin Dwyanita kwam tien jaar geleden naar Nederland en ging meteen aan de slag. Ze maakt schoon en zorgt voor ouderen. En droomt van een verblijfsvergunning, zodat ze nog een studie kan oppakken. Ondertussen denkt ze ook aan terugkeren naar Indonesië. “Daar kan ik proberen appeltaart en appelmoes te verkopen.”

Haar bedje was eigenlijk al gespreid toen ze in Nederland aankwam. “Mijn moeder woonde al hier in Rotterdam, dus dat was wel gemakkelijk”, vertelt Karin. “Ik ben vrij snel in een eethuis gaan koken, in de weekenden. Daarnaast werkte ik drie dagen in een fabriek die chips maakt. Tegenwoordig werk ik in Amsterdam om schoon te maken en voor ouderen te zorgen. Ik wil graag Nederlands leren om betere zorg te bieden. Ik heb al veel geleerd via de tv, door het lezen van de ondertiteling en via de gesprekken met ouderen. Maar het moet nog beter.” Heimwee naar Indonesië heeft ze niet. “Alleen vind ik het weer hier niet zo fijn.” In Indonesië voltooide ze een studie webdesign. “Maar ik wilde mama helpen, die hier al sinds 1999 in Nederland is. Zo konden we mijn broer hier laten komen om te studeren. Ik betaal mee aan de huur, het eten en de transport.” Ze heeft veel contact met haar familie in haar geboorteland. “Met mijn vader, broer en tweelingzus en mijn oma. We beeldbellen via Whatsapp of Facetime. Ik mis mijn tweelingzus. Nu spaar ik voor een vliegticket, zodat ze op vakantie naar Nederland kan komen.”

Naast schoonmaakwerk en de zorg voor ouderen werkt Karin om de twee weken in het Wereldhuis om ongedocumenteerden te helpen. “We geven bijvoorbeeld informatie over de gezondheidszorg in Nederland en helpen bij het vinden van een baan. Mijn vak als webdesigner heb ik niet losgelaten. Zo heb ik de website van de Indonesia Migrant Workers Union gemaakt. Ook heb ik een online winkel ontworpen waar ik kleding verkoop. Die koop ik in Korea en verkoop ik in Indonesië, alles online. Kennissen in Indonesië helpen mij met de logistiek.”

ID-KAART Karin Dwyanita

Geboortjaar: 1990

Geboorteland: Indonesië

In Nederland:
sinds 2013

Favoriete gereedschap:
een pan, want ik houd van koken

Koken vindt ze “ontzettend leuk”, daarom laat ze zich graag met een pan fotograferen. “Ik kook alle gerechten, het maakt me niet uit wat. Op Instagram of YouTube zoek ik vaak naar nieuwe recepten. Een van de ouderen voor wie ik zorg is een vrouw van 86. Zij heeft mij geleerd appeltaart en appelmoes te maken. Als ik terugga naar Indonesië kan ik proberen die daar te maken en te verkopen. Ik moet nog wel even uitzoeken hoe ik dezelfde smaak krijg, want de appels in Nederland zijn knapperiger dan die in Indonesië.”

“Ik vind veilig werk belangrijk, daarom ben ik lid geworden van het MDW-netwerk”

Dankzij haar moeder is ze lid geworden van het MDW-netwerk. “Sinds mijn broer is teruggekeerd naar Indonesië ben ik met mama steeds meegegaan naar de FNV. Dat is nu vijf jaar. Waarom? Omdat ik veilig werk belangrijk vind. We werken nu zonder papieren. Ik denk dat de FNV ons hierbij kan helpen.” Van het netwerk krijgt ze hulp bij problemen, bijvoorbeeld bij het krijgen van vakantiegeld. Van de FNV verwacht ze steun in de strijd voor een verblijfsvergunning. “Dan kunnen we ook ander werk gaan doen en zou ik opnieuw naar school kunnen. Ik zou best nog willen leren en een ander vak willen kiezen. Ik ben nog jong.” Bang om zich te laten zien, is ze niet. “Ik ben geen crimineel, dat wil ik laten zien. Veel mensen denken dat illegaal zijn ook illegale activiteiten betekent. Maar ik werk gewoon en wil heel graag een bijdrage leveren aan de maatschappij.”

“We krijgen geen respect en dat doet pijn”

Ze heeft de vluchtelingenstatus, maar zet zich evengoed in voor de ongedocumenteerde migranten in Nederland. Malu Villanueva voelt zich erg betrokken bij deze doelgroep. “Het organiseren van migrantwerkers is heel wat anders dan het organiseren van Nederlandse werknemers. Dat zou ik binnen de FNV willen uitdragen. Er zou meer inclusie moeten zijn.”

Malu en haar man waren in de jaren tachtig actief in de anti-Marcosbeweging op de Filipijnen. Haar man belandde in de gevangenis en werd gemarteld. Toen het politieke tij keerde werd hem gevraagd als adviseur deel te nemen aan de vredesonderhandelingen. Die vonden plaats in Nederland en Noorwegen. “Ik was onderdeel van het secretariaat en reisde met hem mee. De politieke onrust bleef op de Filipijnen. Daar werden we geschaduwd door militaire politie. Ze parkeerden hun auto zichtbaar voor onze deur om ons bang te maken. In 1998 vroegen we asiel aan in Nederland.”

In 2000 kregen ze de vluchtelingenstatus. Sindsdien heeft Malu altijd gewerkt. Eerst lange tijd voor de GGZ als administratief medewerker, daarna bij een instelling voor verslaafden. Die ging fuseren en bij de reorganisatie werd ze boventallig. “Ik was al 61, dus het was niet gemakkelijk om een nieuwe baan te vinden. Wat voor mij overbleef, was medewerker pgb: persoonsgebonden budget. Sinds 2017 zorg ik voor een gehandicapt meisje, dat half verlamd, epileptisch en doof is. Ik kleed haar aan, kook voor haar, geef haar eten en verschoon haar. Ik help haar naar de wc te gaan en maak wandelingen.

Het is een soort thuiszorg via de regeling Dienstverlening aan huis.” Ze vindt haar werk leuk. “Je krijgt een band met degene voor wie je zorgt. Ze was veertien toen ik begon. Het is niet altijd gemakkelijk, want ik word ouder en moet haar bijvoorbeeld naar het bad dragen. Maar ik voel me door haar gewaardeerd. Ze houdt erg van knuffelen.” Inmiddels krijgt ze AOW en een klein pensioen, maar omdat ze niet vanaf haar vijftiende in Nederland heeft gewoond, wordt ze gekort op de AOW. “En veel pensioen heb ik in twintig jaar niet kunnen opbouwen. Dit werk is dus een aanvulling. Ik zorg minimaal twintig uur per week voor dit meisje.”

Malu en haar man hebben twee kinderen en die bleven aanvankelijk op de Filipijnen, omdat ze nog zo klein waren. In 2001 reisden de kinderen hen na. “Ik ben erg trots op hen. Zij

ID-KAART Malu Villanueva

Geboortjaar: 1955

Geboorteland: Filipijnen

In Nederland:
sinds 1998

Favoriete gereedschap:
schoonmaakmiddel en de swiffer, want die gebruik ik elke dag

behoren tot de eerste generatie migranten, net als wij, en ze hebben allebei universiteit gedaan. Ze hebben goede banen en zijn goed geïntegreerd, zonder de Filipijnse waarden te verliezen. Onze dochter springt soms financieel bij. Daar vragen wij niet om, maar ze doet dat gewoon.”
Bijna vanaf de oprichting is ze lid geworden van het MDW-netwerk. “Ik ben voorzitter van een Filipijnse vereniging in Nederland en veel van onze leden zijn ongedocumenteerd. Ik dacht dat het goed zou zijn lid te worden van het MDW-netwerk om te onderzoeken welke mogelijkheden deze leden hebben. We horen veel over problemen. Voor onze kleine organisatie biedt de FNV ons een groot podium om te strijden voor onze rechten.”

onderdeel van de maatschappij.” Ze wordt even emotioneel. “Ik ben altijd politiek actief geweest. In veel landen doen wij als migrantwerkers het ongeschoolde werk. Je kent je plek want schoonmaakwerk wordt niet als echt werk gezien. We krijgen geen respect en dat doet pijn. Zolang het niet als echt werk wordt gezien, kunnen we geen eisen stellen.”

Het MDW-netwerk is “heel belangrijk” voor haar, zegt ze. “Ik kan zo contacten uitbouwen, het netwerk geeft me de kans te verbinden en elkaar te leren kennen. Veel van ons voelen zich minder waard. Dit soort misvattingen kunnen we met elkaar doorbreken. De leden voelen zich op deze manier minder geïsoleerd en vinden beter hun weg in dit land.” Ze benadrukt

“Ongedocumenteerden zijn bang, maken zich klein en doen zo goed mogelijk hun werk”

Veel ongedocumenteerden zijn in Nederland gekomen als au pair. “Ze zeggen dan dat je onderdeel bent van de familie, maar ze weten niet hoe het leven in dit land is. Ze kiezen er vaak voor om onzichtbaar te blijven. Ze zijn bang omdat ze ongedocumenteerd zijn, maken zich klein en doen zo goed mogelijk hun werk. Het MDW-netwerk maakt hen zichtbaar.” Het organiseren van migrantwerkers is heel wat anders dan het organiseren van Nederlandse werknemers, stelt Malu. “Dat zou ik binnen de FNV willen uitdragen. Er zou meer inclusie moeten zijn. De FNV moet niet alleen migrantwerkers uitnodigen voor een bijeenkomst, maar hen ook betrekken bij de organisatie ervan, laten meedenken. Want ook zij zijn

dankbaar te zijn dat ze onderdeel van de federatie mogen zijn. “De FNV zegt: een werknemer is een werknemer, los van de documenten die je hebt. Daar ben ik trots op, want dit gebeurt niet in andere landen.” Wel zou ze meer aandacht voor de MDW'ers willen zien. “Ik wil meer participatie en begeleiding over hoe we verder gaan. De FNV zou meer naar onze mening kunnen vragen. We willen meer discussie, meer brainstormen en meer sturing op onze weg, ook op EU-niveau. We willen gewoon meer betrokkenheid. Mensen zijn moe, raken gefrustreerd en verliezen hoop. Dan haken ze af en dat is nu juist niet de bedoeling.”

COLOFON

Uitgave: Stichting FNV Pers

Teksten: Herrie Hoogenboom, Jessica van Ruitenburg, Bas van Weegberg

Interviews en eindredactie: Astrid van Unen, U-producties

Productie: FNV Marketing & Communicatie

Vormgeving: Marjel van Muiswinkel

Fotografie tekstschrijvers: Studio Monde

Portret-fotografie ongedocumenteerden: Anne Hamers
Fotografie

Assistente: Dette Kemper

Visagiste: Sunay Akkaya

De foto's zijn gemaakt in de Van Nelle fabriek in Rotterdam.

Drukwerk: TenHerkel

Rotterdam, juli 2023

